

# GYERGYÓI ÚJSÁG

A MAGYAR PÁRT PROGRAMMJA ALAPJÁN.

## Előfizetési árak:

Egy évre 200; félévre 100; negyedévre 50 Lei

Hirdetések milliméter díjszabás szerint.

Kéziratokat nem adunk vissza.

## Felelősszerkesztő:

Dr. SÁNDORY MIHÁLY

Kiadó laptulajdonos:

MÁRK ISTVÁN.

## Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Regele Ferdinand-ut 33. sz. (Sándory-ház.)

Szerkesztőségi órák mindennap d. u. 2—3-ig.

Telefon: 14.

## Az Országos Magyar Párt

ezidei Szatmáron tartandó nagygyűlésére tárgysorozatba vette a székelyföldi közbirtokosságok megszervezését és főbb problémáinak megvitatását is.

Lapunk hasábjain már több mint három éve hangoztatjuk, hogy a közbirtokosságok vagyonkezelése úgy be, mint kifelé revízióra szorul s hogyha azt akarjuk, hogy a közbirtokosságok által képviselt vagyon úgy az egyesek, mint a köz érdekében hathatóbb legyen, mint eddig, úgy nincsen más hátra, mint a közbirtokosságoknak megszervezése a közbirtokossági szindikátus megalakítása által.

Az eszme felvetése utáni négy év, úgy hisszük, mindnyájunkat meggyőzött arról, hogy ennek tizenkettedik órája elérkezett. Azért csak örömmel vehetjük tudomásul, hogy a folyó évi országos magyarpárti nagygyűlésen ez a kérdés újra tárgyalás alá kerül.

A nagygyűlés programjának tervezetét különben alább közöljük.

## I. Ipari ügyek.

1. A magyar iparos osztály megszervezése.
2. Az ipari szakoktatás. A tanoncotthonok.
3. A munkakamarákra vonatkozó törvény s ennek reformja.
4. Az iparosság adóterhei.
5. A nagyipar főbb problémái és országos válsága.
6. A magyar tőke s a magyar szellemi és szakmunkások szerepe az erdélyi nagyipari vállalatokban.
7. A munkásbiztosítási törvény küszöbön álló reformja.
8. A megalkotandó egységes új ipartörvényre vonatkozó kívánságaink.

## II. Pénzügy és kereskedelem.

1. A pénzügyi válság, a tőkehiány és a kamatlábpolitika.
2. Az erdélyi magyar pénzintézetek szerepe Erdély és Románia közgazdasági életében.
3. Az Erdélyi Magyar Földhitelintézet szervezése, feladatai és működési köre. Az agrárhitel.
4. A Hitelszövetkezetek Országos Szövetsége s a kötelékébe tartozó hitelszövetkezetek helyzete, szerepe és feladatai s a kishitel problémája.
5. A Hangya-Szövetkezetek helyzete, feladatai és jövője.
6. A kereskedelmi és iparkamarákra vonatkozó új törvény kritikája és e kamarákkal szemben való kívánságaink.
7. A kereskedelem szabadságát és fejlődését akadályozó intézkedések.
8. A hiteléletet megbénító igazságszolgáltatási bajok. (Csődbíróság, kényszeregyezés, bíróhiány, igazságszolgáltatás lassúsága, telekkönyvi bizonytalanság.)
9. A hadikölcsönkötvények beváltása.

## III. Mezőgazdaság és agrárpolitika.

1. A közép-európai gabona-válság, ennek hatásai Romániára s az erdélyi magyar gazdaságra. A gabonakivitel problémája.

2. Az állattenyésztés és állatkereskedelelem főbb problémái.

3. A mezőgazdasági szakoktatás.

4. Az agrárreformmal kapcsolatosan még megoldandó kérdések. (Állami rezervák, agrárkötvények.)

5. Szőlőgazdaság és bórértékesítés.

6. Szeszgyártás és szeszkereskedelelem. Az új szesz törvény.

7. Az erdőgazdaság főbb problémái. Az új erdőtörvény ismertetése és kritikája.

8. A mezőgazdasági kamarákra vonatkozó

új törvény kritikája s ezek küszöbön álló megszervezésével kapcsolatos teendőink.

9. A székelyföldi közbirtokosságok megszervezése és főbb problémái.

10. Az erdélyi magyarság mezőgazdasági organizációinak kiépítése.

A fenti tervezet csak exemplatív jellegű s a Szakosztály feladata lesz, hogy a megtárgyalandó kérdések körét megfelelően kibővítse, esetleg ezeket összevonja s az egyes kérdések kidolgozására a legalkalmasabb szakemberünket előadónak kijelölje.

## Viszonzválasz

dr. Gaal Alajos orvos urnak a Székely Szó legutolsó számában a Magyar Földhitelintézet ügyében közzétett észrevételeire.

A Gyergyói Ujság jul. 20-iki számában a Magyar Földhitelintézet ügyében pár kérdést tettem fel azokhoz, akik jelenleg az ügy élén állnak, különösen azon magyar vezető nagy bankokhoz, amelyeknek kezébe fut most össze a Magyar Földhitelintézet létesítésének minden szála.

Erre a cikkemre dr. Gyárfás Elemér szenátor urtól, mint a Földhitelintézet igazgatóságának elnökétől, helyreigazító nyilatkozatot kaptunk, mely le is lett közölve.

Gyárfás szenátor ur nyilatkozatára, mely komolyságánál és tárgyyszerűségénél fogva a legnagyobb mértékben alkalmas diszkusszió tárgyára, ez alkalommal nem kívánok válaszolni, azt egy más, legközelebbi alkalomra tartom fenn.

Gaal doktor urnak azonban, aki valószínűleg szintén, mint egyik igazgatósági tagja a Magyar Földhitelintézetnek, válaszolt cikkemre, ez alkalommal kívánok viszonzválaszolni.

Gaal doktor ur ahelyett, hogy cikkemre lényegben válaszolt volna, ahelyett, hogy feltett kérdéseimre adatszerűen bizonyította volna be kérdéseim tarthatatlanságát, vállveregető lekiacsinálással és sajnálkozással válaszolt s együgyűnek, tájékozatlannak nevezett, s végül azon soha nem hitt feltevésemtől akart megfosztani, hogy én magamat magyar kisebbségi népem vezérének tartom.

Nem veszem ezt Gaal doktor urtól zokon egyrészt azért, mivel jól tudom, hogy ott, ahol érvek nincsenek, egyebek jönnek: lesajnálás, erkölcsi lebukozás stb. egész az egyéni és családi becsületbe való beavatkozásig. De nem veszem zokon azért sem, mivel a Gaal doktor ur által történt lesajnálások idáig még senkinek sem voltak le az értékéből.

Gaal doktor ur azzal vádol meg engem, hogy építés helyett csak rombolok. Ugy látzik, ezt a Magyar Földhitelintézet ügyére értette.

Nem tudom, hogy mennyiben ártottam, vagy használtam volna cikkemmel az ügynek, azt csak a jövő fogja megmutatni. Azonban úgy veszem ki a Gaal doktor ur jelentéséből, hogy ő velem ellentétben mindig csak alkotott.

Egy alkalommal személyes beszélgetés kapcsán oda nyilatkozott volt előttem Gaal doktor ur, hogy ő a gyergyószentmiklósi Transsylvaniát azért hozta le a gyergyói piacra, mivel

a többi magyar bank bankpolitikáját veszélyesnek látta a magyar kisebbség részére. Lehozta, tehát alkotott és pedig a magyarság szempontjából jól alkotott.

Hogy az általa lehozott Transsylvánia mennyiben felelt meg népmegmentő feladatának, nem kutatom; azt azonban tudom, hogy ez a népmegmentési alkotása Gaal doktor urnak egy bankelnökséget, a vele járó tantiemeket és egy emeletes házat hozott.

A szegény magyar nép most még nehezebb helyzetben van, mint ezelőtt; most már a Transsylvánia sem elég a nép megmentésére, most oda kellett csatlakozni egy újabb bankalapításhoz, a Magyar Földhitelintézethez, amely ismét egy igazgatósági tagságot hozott a Gaal doktor ur részére a vele járó tantiemekkel.

Doktor ur, én elismerem, hogy Önnek, mint most már két intézet benfentésének, kötelezettségei vannak ezekkel a bankokkal szemben, legkevesebb az, hogy betéteket gyűjtson a részeikre. Erre nagyon alkalmasak a közbirtokossági felajánlások.

Nem is ez ellen emeltem én fel a szavamat, Doktor ur, hanem azért, hogy addig, míg semmi garanciáját nem látjuk annak, hogy külföldi tőke híján vajjon a Földhitelintézet fog-e tudni prosperálni, feleslegesnek tartom a közbirtokossági vagyonoknak a Székelyföldről való átesortosítását egy messzibb fekvő helyre.

Kérdem a Doktor urtól, hogy mi lenne a helyzet akkor, hogyha külföldi tőke hiányában bizonytalan időre kitolódna a Földhitelintézet eredményes működése, a gyergyói piacról ellenben már most elvándorolnának a közbirtokossági pénzek? A csiki járásnak egyetlen egy közbirtokossága sem adta oda a pénzét kívándorlásra; pedig hogyha én együgyű és tájékozatlan is vagyok, talán még sem tartja Gaal doktor ur az összes csiki közbirtokosságokat annak kerületi papságával az élén.

Elismerem, hogy idáig még nem alkottam semmit, legalább nem olyan nagyot, amely kiérdemelte volna a Gaal doktor ur elismerését. De sokszor jobb egy „alkotást” idejében megakadályozni, mint később kinos felocsudásoknak magunkat kitenni.

De nem is alkothattam én semmit, mert hiszen Gaal doktor ur a sors kedvező szeszélye és akarata folytán magyar kisebbségi életünk

küzdelseiben a munkamegosztás elvénél fogva a puhaszékes és tantiemes bankári frontra került, míg nekünk, egyszerű csatároknak, kisebb-ségi életünk csak töviseket terem.

Azt is elismerem Doktor ur, hogy nem vezérnek való vagyok, mert hiszen én még magyarpartii cégér alatt, mint egy félelem és gáncs nélkül való lovag, nem állítottam pellen-gérre tisztos jó magyar érzésű embereket, akik-nek csupán csak az volt a hibájuk, hogy nem álltak be az Ön csatlósai közé; én nem pisztítottam bele magyar emberek legszentebb kin-csébe, a családi szentélybe, még csak közbirto-kossági bonokat sem váltottam be magyarpartii cégér alatt.

Nekem és sokunknak, Doktor ur, higgye el, Magyar Partunk és magyarságunk egy szent-ély, amelyhez csak leoldott sarukkal tudunk közeledni, nem pedig üzérkedő hely.

A mi magyarságunk nem engedi meg nekünk a kétszínű politika folytatását saját vére-inkkel szemben, amely politika egyik percben ledorongol tisztességes fajtestvéreket, amely felé egyik percben öklöket rázva közeledünk, a má-sik percben pedig kézdörzsölő alázatos szívvvel. Mi a magyar politikát nem olyannak képzeljük el, amely megbomlassza egy város polgárságá-nak belbékéjét.

Látja Doktor ur, én ezért nem vagyok ve-zérnek való. Hiányoznak belőlem e kritériumok a „jó“ vezérséghez.

Válaszában azt is mondja a Doktor ur, hogy én megtámadtam a Transsylvania bankot.

Ez egyáltalán nem volt szándékomban, de ha kíváncsi a Doktor ur és provokált rá, arra is válaszolok, hogy miért állítom azt, hogy a vezető nagy bankok, többek között a Transsyl-vania is, nem szívesen vették a Földhitelintézet megalakulását.

A múlt évi őszi közbirtokossági kongressz-us, amelyen felvetődött a csiki Magyar Föld-hitelintézet ügye is, az előkészítésre egy bizott-ságot küldött ki, melybe beválasztotta dr. Kovács Károly csikszerepai ügyvédet és Péter Jó-zsef alsiki jegyzőt is. A közgyűlés után egy-két napra a Transsylvania központja dr. Kovács Károly ügyvédet a csikszerepai fiókhoz ügyész-szé, Péter József jegyzőt pedig igazgatósági taggá táviratilag nevezte ki. Egyiknek sem volt egyetlen részvénye sem.

Vajjon, mit gondol a Doktor ur, miért volt oly sürgős a kinevezés? A Földhitelintézet ér-dekében? Azonkívül arról is tudomásunk van, hogy minden előkészítő bizottsági gyűlés után még aznap referáltatott magának a Transsyl-vania központja.

Ezek után nem volt csodálatos az, hogy

### A hatvan reménnyel telt életfák ...

(Folytatás.)

A hatvan közül másodiknak jelenik meg a „vasgyuró“, aki mindig a leghátulsó padban ült. Közép termet, nyílt homlok, hatalmas de-rék, cövek lábak jellemezték a minden ízében talpraesett „székely kópét“. „Birkózó“, „cövek“, „gyengék oltalmazója“ stb. jelzők sorakoztak az Imre név fogalmához. Már a pusztá meg-jelenése szétrebbentette a civódó társakat. Va-lahányszor a diákbecsületben csorba esett, őt kértük fel bírónak. Ennek a hatalmaskodók nem örültek, mert Imre szerette az ellenfeleket hamar kibékíteni s azoknak békességes uton igazságot szolgáltatni. Ebből aztán az követke-zik, hogy ifju vérünk pezsdülését sohasem tud-tuk ütlegekben nyilvánítani meg s önhatalmi diákjogainkat sohasem érvényesíthettük.

Imrének még igen-igen jó szíve volt. Bár-mit kértünk tőle, örömet adott; ironját, gumí-ját, tollkését mindig kikölcsönözte nekünk. Az órák alatt sohasem beszélgetett; megfeszült ide-gekkel hallgatta a tanár ur magyarázatát. Osz-tályunk becsületét mindig megvédte, annak va-lóságos őrszeme volt.

Józsi. Jóska valósággal a lelkemhez nőtt. Az ő neve fogalomná vált számomra. Hogy miért? Bámultam benne azt a csodálatos ön-feláldozó lelket, amely lépten-nyomon megnyil-vánult életében. Uram! A diákkétségbeesések legkritikusabb helyzetében hányszor segített rajtunk! Csinytevéseink következményeit hány-

mikor az ilyen lekapcsolások után is a csiki közbirtokosságok egymás után szavazták meg az önálló csiki Magyar Földhitelintézetre a hoz-zájárulásokat, egyszerre, mikor Kolozsvárt is mozgolódás támadt a Földhitelintézet ügyében, ahol a csiki akció leszerelését mondták ki — vezérkolomposkéntugyanezta Transsylvania ban-kot láttuk elől.

Nehogy azt higgye, Doktor ur, hogy ez a nagybankokkal szembeni bizalmatlanság, ame-lyeknek szerepét a Földhitelintézettel kapoco-latosan észleltük, csupán csak az én együgyű képzelődésem és tájékozatlanságomnak a kö-vetkezménye.

Doktor ur, mi lehetünk együgyűek és tá-jékozatlanok, de azért — látunk. Be tudunk mi látni sok olyan kulissza mögé, amelyről azt hi-szik, hogy teljesen láthatatlanok. Mi sok olyan épületes dolgot tudnánk elmondani a különféle bankalapítások és terjeszkedések tekintetében, melyek nemesak a józisést hívják ki, hanem a büntető paragrafusokat is Alkalomadtán még részletekkel is szolgálhatunk.

Még egy pár adatot sorolok fel Doktor ur annak bizonyítására, hogy hol hiányzik az őszin-teség.

Emlékszik-e Doktor ur mult év őszién tar-tott egyik magyarpartii intézőbizottsági ülé-sünkre, amelyen legelőször került szóba a Föld-hitelintézet ügye, mikor legelőször is kedves bátyja: dr. Gaal Endre ur szólott a kérdéshez, kijelentve, hogy szívvvel-lelékkel csatlakozik az akcióhoz, de leszögezni kívánja, hogy ha már a közbirtokosságok és más erkölcsi testületek a saját pénzükkal hozzájárulnak az alapításhoz, követeli, hogy Gyergyó részére egy önálló fiók létesíttessék.

Mi volt ez, mint az önálló Csiki Földhitel-intézet követelése? Ugyancsak ajánlott fel Gaal Endre dr. ur a maga részéről 100.000 lejt. A Doktor akkor ehhez az eszméhez tapsolt.

Vagy emlékszik-e Doktor ur arra, hogy mikor egy izben személyesen kértem Öntől rész-vényjegyzési ívet, mivel többen jelentkeztek ná-lam ugy helyből, mint Tölgyesről részvényjegyzésre, Ön azt felelte, hogy a Földhitelintézet-nek nem áll érdekében az apróbb részvényjegyzés; különben is csak egy aláírási ív van Önnél.

Vagy hogy magyarázza azt meg Doktor ur, hogy Ön, aki nem együgyű és nem tájéko-zatlan, s akinek épen ezen szerencsés tulajdon-ságainál fogva épen az lenne a kötelessége, hogy minket, együgyűeket és tájékozatlanokat felvilágosítson ahelyett, hogy sértegetésekkel intézze el a kérdést, — jövő év jan. 1-ére már kölcsönöket ígért be az Önnél jelentkezőknek annak dacára, hogy mint tájékozottak, tudnia

szor vállalta magára. Olykor-olykor tanáraink fürkésző szemmel végig néztek az osztályon, aztán a remegő Józsi szemébe pillantottak, hogy kimondják az ítéletet:

— Nem te voltál! Álljon fel, ki a bűnös. S a bűnös felállt. És a szigorú büntetés a leg-többször elmaradt. Pistánk ezzel növelte a fiuk-ban az önértetet, amely nem ismer korlátot. Önfeláldozásával felelőssé tette társai csinyjü-kért, akik most bátran valották be bűnös voltu-kat, várva a megérdemelt büntetést.

Apostolkodása nemesak ezen a téren nyil-vánult meg. Barátai az ő jelenlétében nem mer-tek volna még egy kétértelmű — vagy Isten ments — egy káromkodó szót kiengedni ajkai-kon. Ha ez mégis megtörtént, Jóska homlokán a vihar kitörésének előjelei mutatkoztak: ajká-ról a barátságos mosoly azonnal eltűnt, a homlok-ráncok ösztönszerűen bemélyültek, szemei szik-ráztak, kezei ökölbe szorultak csak azért, hogy a másik percben már a vidám, mosolygó Jós-kává válják. Aztán szépen kezet fogott az il-lető szájhósszal, megölelte és megbékélt. Hatá-rozottan, meleg baráti hangon lehelte az illető lelkébe e szavakat:

— Ezt többé ne tedd!

Akinek kezében egyszer az ő meleg, eré-lyes keze megpihent, akit ő megölelt s akinek szívébe véste a fenti szavakat, az nem merte volna megsérteni őt — soha.

Ahol Tóni, meg Béla komikus képe megjelent, ott a szekundás, esüggedt ajkak ujra

kellett azt, hogy a Földhitelintézet még meg-alakulása esetén sem lesz még ekkor abban a helyzetben, hogy hosszú lejáratu kölcsönöket folyósítson.

Ne csodálkozzék tehát a Doktor ur, hogyha: „Timeo danaos et dona ferentes“. (Félünk a gö-rögöktől még ha ajándékot hoznak is.)

Dr. Csiby Andor.

### A Magyar Földhitelintézet ügyéhez.

(Folyt. és vége.)

Most tisztázandó még az elsőbbség kérdése, vagyis az, hogy mennyiben igaz az a vád, hogy az országos mozgalom „csak a csiki akció után“ indult volna meg.

Az 1929. október 14-én kiküldött előké-szítőbizottságban való részvételre Csikból föl-kérített Bartalis Ágoston és Gyergyóból dr. Gaal Alajos, minthogy ők voltak azok, kik ilyen kérdések iránt előzőleg érdeklődést tanusítottak. A megkeresésre dr. Gaal Alajos 1929. október 20-án, Bartalis Ágoston pedig október 21-én válaszolt. Egyikük egy szóval sem említette vá-laszában, hogy Csikban hasonló irányu akció volna tervbe véve. Gaal Alajos készséggel vál-lalta a felajánlott megbízatást, Bartalis Ágos-ton pedig korára és egyéb körülményeire való tekintettel ez elől kitért ugyan, de kijelentette levelében, hogy „mint közmunkás, csekély erő-met a legnagyobb készséggel bocsátom a veze-tőség rendelkezésére.“

Az 1929. november 15-iki alapítói értekezletet megelőzően a bizottság minden tagjának meg-küldetett az alapítási felhívás tervezete, melyre Bartalis Ágoston 1929. november 6-án azt vá-laszolta, hogy: „arra nekem semmi észrevéte-lem nincs és nem is lehet. Csak a legteljesebb sikert kívánhatom!“

Az 1929. november 15-iki alapítói értekez-leten Csik részéről megjelentek dr. Pál Gábor szenátor és dr. Kovács Károly, kik tevékenyen résztvettek az alapítási tervezet végleges meg-szövegezésében; az ő indítványukra vétetett föl a tervezetbe az, hogy a részvényjegyzésben a törvényben meghatározott földbirtokosok és me-zőgazdasági jellegű társulatok mellett a közbir-to-kosságok is részt vehessenek, rámutattak e részvétel nagy fontosságára, de egyikük egyet-len szóval sem tett említést arról, hogy Csik-ban más akcióról gondolkoznának, amint erről nem is tehettek említést, mert ezeitben még Csikban rajtuk kívül csak Gaal Alajos és Bar-talis Ágoston ismerték az előkészítő bizottság által megküldött nyomtatványokból a földhitel-intézeti törvényt s az ennek alapján megnyílt lehetőségeket. (Sajnos, a Gyergyói Ujság cik-

nevetésre nyíltak. Különösen Tóni. Ő még a tanárját is megneveztette. S Pali? Az egyszerű-ség, kicsinyigényűség mintaképe volt. Mig Jan-csi az alázatosság, Feri a készségesség, Miklós az elegancia megtestesült alakja volt. S a többi. S a többi... Mind jóságos gyermekarc, egy-egy ifjui érénynek a megtestesítője. Mindmeg-annyi diákszimbiolum, életfa. Egy kis csokrot képeztek. Mem is olyan rég, még egybe láttam e csokrot. S azóta? Megalázás és bánat. Kevés öröm. Óh! Azóta e csokorból hányan hulltak az életküzdés színterére, hogy elvegyüljenek a szürke emberek sorában. Oly fiatalon! Most hatan voltunk. Hatan a hatvanból. Minden meg-próbáltatáson, szenvedésen, küzdelmen keresztül törtettünk. Oly fiatalon! Pedig nem is olyan régen még mind együtt voltunk. Uram! Szeret-ném tudni, a hatvan közül hányat köt le az anyagi élvezettel teli világ? Hány tért le arról az utról, amelyet az Ur Jézus Krisztus vívott ki halálával minden egyes ember számára?

Oly fiatalon!...

És a hat életfa? Tépdesse bár szirmain-kat a Nemere, verjen bár az élet vihara egy mosolygós tavaszi hajnalhasadáskor, vidáman nevetünk bele a nagy természetbe:

Velünk az Ur!

(Vége.)

Gyergyószentmiklós, 1930. jul. hó.

Öreg cserkész.

kébből úgy látom, hogy mindezeket ma is még sokan nem ismerik kellőképpen.)

Okmányszerűleg igazolható tehát, hogy az Erdélyi Magyar Földhitelintézet megalapítására az összes előkészítő intézkedések nem csak megtették, hanem már befejezést is nyertek akkor, mikor a dr. Pál Gábor és társai által a közbirtokosságokat ért sérelmek megbeszélése végett 1929 december 1-ére összehívott közbirtokossági értekezleten váratlanul és legalább is az összehívókra nézve meglepetésszerűen azt az indítványt terjesztette elő Bartalis Ágoston, hogy a csiki közbirtokosságok alapítsanak önálló, külön csiki földhitelintézetet.

Az Erdélyi Magyar Földhitelintézet alapítójának 1930. febr. 10-én (és nem február 1-én, mint tévesen íratott) tartott értekezlete tehát nem a csiki akció „leszerelése” végett ült össze és nem „pár erdélyi vezető bank” ült ez alkalommal össze, amint a cikkirő tévesen írja, hanem a Földhitelintézet alapítói tartották rendes havi értekezletüket, kiknek sorában — már csak a törvény rendelkezéseire való tekintettel is — kizárólag csak földbirtokosok foglaltak helyet.

Minthogy a február 10-iki alapítói értekezletet megelőzően három nappal a lapok már közölték egy előkészítő bizottság fölhívását külön csiki földhitelintézet alapítására, természetesen ez a kérdés szóba került a febr. 10-iki kolozsvári értekezleten is, melyen az 1929. december 1-i közbirtokossági értekezletet összehívó Pál Gábor szenátor személyesen adott felvilágosításokat ez akció előzményeire és jelentőségére nézve s az adott felvilágosítások után az értekezlet egyik tagja Müller Zoltán nagyenyedi földbirtokos — a Keleti Ujság szerint — tényleg azt indítványozta, hogy „Csikmegyében indítsák meg a felvilágosító munkát és szereljék le a félreértés alapján megindult akciót.” E teljesen magánjellegű nyilatkozat és indítvány azonban oly formában vált egyhangu határozattá, hogy három földbirtokos személyében bizottság küldessék ki Csikba „az ott megindult akció vezetőivel való tárgyalás, a két akció lehető egyesítése vagy legalább párhuzamba hozatala érdekében.” E bizottság írásban nyomban felvette Bartalis Ágostonnal az érintkezést és az együttműködésre nézve különböző javaslatokat tett, mielőtt azonban ezek személyes megbeszélése végett Csikba utazott volna, onnan 1930. március 8-án az az értesítés érkezett, hogy a csiki akció vezetői belátták terük kivihetetlenségét és attól elállottak.

A fenti tények leszögezése után, úgy hiszem egyelőre mellőzhetem cikkirőnek a Földhitelintézetrel kapcsolatosan emelt egyéb vádjait és kifogásait. Osupán azt az egyetlen állítását kívánom még megcáfolni, hogy: „Erdély vezető magyar nagybankjai egyik magyarpárti intézőbizottsági ülésén lefújták a br. Ambrózy-féle magyar altruista bank eszméjét”, mely állítással szemben leszögezem a következő tényeket:

1. A Magyar Párt elnöki tanácsának (s nem intézőbizottságának) az az ülése, mely a bankkérdéssel foglalkozott, 1929. október 14-én volt, tehát akkor, mikor már br. Ambrózy Andornak is fájdalmasan meg kellett győződnie arról, hogy az erdélyi magyarságnak nincsenek olyan eszközei, melyekből az ő elgondolása szerinti altruista nagy magyar bankot fel lehetne állítani, mikor az általa nagy lelkesedéssel és buzgalommal beindított ilyen irányú akció már teljesen kivihetetlennek bizonyult, mert nagy népszerűsége és páratlan agilitása dacára alig másfélmillió lejű tudott e célra összehozni, amikor e tapasztalatok alapján ő maga is már feladta tervét és annak részleges megvalósítására más megoldást keresett.

2. A kérdéses ülésen a Magyar Párt nem „fújta le” az országos nagy magyar bank eszméjét, hanem mindössze azt konstata, hogy „sem a belföldön, sem a külföldön nem látja sehol azokat a forrásokat, melyeknek segítségével fel lehetne állítani ilyen u. n. országos nagy magyar bankot” kíváncsian jelezte „ha e terv felvetői és propagálói hozzávetőlegesen bár megjelölnék ezeket a forrásokat és anyagi eszközöket”, de kijelentette, hogy „amennyiben komoly tényezők reális alapon szándékoznak

ilyen vagy bárminő más pénzintézeti alapítást kezdeményezni . . . . . ezt készségesen hajlandó támogatni.”

A cikkirő által felvetett egyéb kérdések részletesen megvitathatók lesznek az őszi nagygyűlés alkalmával.

Hogy a földhitelintézetnek sikerülni fog-e és mikor s milyen összegben és feltételek mellett, zálogleveleit külföldön elhelyeznie, azt a jövő fogja megmutatni. Kétségtelen azonban, hogy az ilyen és hasonló nyilatkozatok semmivel sem könnyítik meg azoknak a munkáját, kik a külföldi tőke megszerzéséért tervszerűen, odaadón és teljes önzetlenséggel fáradoznak.

Gyárfás Elemér.

### Cotta Salamon főszolgabíró megerősítették állásában.

A hivatalos lap közli a belügyminiszter 9508/1930 P. számú és f. évi június 20-án kelt rendeletét, amellyel az új közigazgatási törvény 286 §-a alapján Cotta Salamon gyergyószentmiklósi járási főszolgabíró állásában megerősítette.

A megerősítés egy hosszú közigazgatási mult méltó elismerése, amennyiben Cotta főszolgabíró eddigi gyakorlatát a közigazgatási pályán szerezte, amelyből tizenkét évet először mint tölgyesi, azután mint gyergyószentmiklósi főszolgabíró töltött el.

Ez alatt az idő alatt Cotta főszolgabíró megismerte népünket, megismerte annak minden gyengéjét erényeivel együtt, s ennek a megismerésnek köszönhetette, hogy hosszú közigazgatási pályája alatt sohasem jött velünk ellentétbe és amely idő alatt székeltségünknek elismerését és tiszteletét érdemelte ki.

Cotta főszolgabíró eklatáns bizonyítékát szolgáltatva annak, miképpen lehet türelemmel és igazságérzettel összeegyeztetni a mindenkori államérdeket a kisebbségi magyar érdekekkel.

Cotta főszolgabírónak ezen miniszteri megerősítéshez, mely részére nem annyira kiüntetés, mint csak elismerése közigazgatási szaktudásának és arravalóságának, őszinte szerencsekívánságunkat fejezzük ki.

### Botrányok a kórházban.

Nem tudjuk megérteni, miért olyan szerencsétlen hely a gyergyószentmiklósi közpórház. Évek óta sorozatos skandalumok verik fel esendjét, amelyet az ott levő 2—3 betegnek élveznie kellene.

Boldogult Hociung doktor uralkodása alatt a betegekkel volt mindig baj, egyiknek túl komplikált volt a baja, ahöz, hogy a főorvos is felismerhesse, a másik csak magyarul tudott beszélni s ez a szeretettel gyógykezelő doktort módfelett felizgatta, úgy hogy rögtön ki kellett rugnia az illetőt.

A legújabb skandalumok a jelenlegi főorvos Váleanu Salamon doktor és Márculescu kórházgondnok között folynak le.

10—5

**SZEPLŐT,  
MÁJFOLTOT**

**ÉS MINDENMŰ**

**BŐRKIÜTÉSEKET**

**A LEGGYORSAB-  
BAN ELTÜNTET**

**CARMEN SYLVA**

**CRÊME.**

**3 TEGELYT UTÁNVÉTEL**

**120 LEI-ÉRT KÜLD:**

**BARTHA LÁSZLÓ**

**GYÓGYSZERTÁRA TULGHES.**

A surlódások nem új keletűek, a két ember sohasem szerette egymást. A sokáig lapangó ellentétek az utóbbi időben olyan eseményekre vezettek, amelyeket még a mai időkben is nehéz elhinni.

Julius 28-án a gondnok kapott egy magyar nyelvű levelet, amely sürgősen hívta őt a város egy távolabb fekvő házába. A hívásra megjelenve, ott két hiányosan öltözött nőt talált, akik kérdéseire nem igen tudtak választ adni. Közben benyitott a szobába egy Tenow nevű diák, egy másik társával és hangos káromkodások között konstatálni akarta, hogy a gondnok a nők társaságában tölti idejét. Ennek az egész kelepének a célja, amint később kiderült, az volt, hogy a felsőbb hatóságnak jelenthessék, hogy Márculescu gondnok züllött életet él és így nem szavazható ember, tehát amit Váleanuról mond, nem kell elhinni.

A tettenfogás nem igen sikerült, erre a diák haragjában a gondnokot az utca közepén le akarta löni, később meggondolta magát és a város területéről hirtelen eltűnt.

Az eset következménye bűnvádi feljelentések sorozata. A dolgot Váleanu doktor többszörösen elsimítani próbálta, eddig sikertelenül.

A kórházzal máskülönb az a helyzet, hogy 2—3 beteghez 15 emberből álló személyzet van alkalmazva, amely tény az állam háztartását évi 3—4 millió lejmel terheli teljesen haszontalanul.

Az új törvények szerint a kórház fenntartásához a város is kb. háromszáz ezer lejnyi összeggel kell hogy hozzájáruljon.

Ilyen körülmények között teljesen érthetőnek és indokoltnak találjuk az interimár bizottság fellépését, mely az egészségügyminisztériumtól, éppen az elmondottak miatt, Váleanu Salamon főorvos sürgős eltávolítását, és magyarul is tudó, jó orvos kinevezését kérte, ellenkező esetben pedig a kórház legsürgősebb bezárását indítványozza.

Egyik is, másik is mód volna annak az állapotnak megszüntetésére, hogy a tulidégés Váleanu főorvos a kórházba kerülő betegeit jelentéktelen ok miatt vagy éppen minden ok nélkül káromkodások közepette kikergesse.

### Magyarnyelvű bábafolyam.

A kormány elhatározta, hogy f. évi október 1-én Kolozsváron magyarnyelvű bábafolyamot létesít. Alábbiakban közöljük az erre vonatkozó szükséges tudnivalókat s egyben különösen a községi tanácsok figyelmét szeretnők erre a fontos kérdésre irányítani és pedig részint oly módon, hogy az alábbi tudnivalók a szokásos módon hozassanak a lakosság tudomására, másrészt minden város és község lehetősége szerint maga is segítse anyagilag az arra érdemes jelentkezőket.

1. A magyarnyelvű bábafolyam 1930. évi október hó 1-én veszi kezdetét a kolozsvári Tud. Egyetem Szülészeti osztályán.

2. Jelentkezhetnek 18—40 éves asszonyok és leányok (román állampolgárok), akik legalább 4 vagy 6 elemet végeztek.

3. A tanfolyam két éves.

4. Felvétetik körülbelül 40 növendék évenként.

5. A bábafolyam növendékei egy része ingyenes, egy része fizető.

6. Ingyeneseknek azok vétetnek fel, akik a legjobb felvételi vizsgát teszik le és az ingyenes helyre kérvényt adtak be.

7. Az ingyenes növendékek kötelezik magukat, hogy a tanfolyam befejezése után 5 évre (fizetéses) állami szolgálatba lépnek.

8. A fizető növendékeknek átlag havi 800 lejbe kerül minden kiadással együtt a tanulás és ezeket jó magaviselet és tanulás esetén az első évi záró vizsgálat után a második évbe ingyenes helyre felveszik, minden kötelezettség nélkül, hogy később az állam szolgálatába lépnek-e vagy nem.

9. Ugy az ingyenes, mint a fizető növendékek ingyen lakást és oktatást nyernek és élelmezésben részesülnek.

10. A felvételért szeptember hó első feléig kell folyamodni. (Lehet korábban is).

11. A kérelmet írásban kell beadni, román nyelven, a kérvényre 11 lejes okmánybélyeget kell tenni és megírni, hogy a kérvényező a magyar tanfolyamra kéri a felvételt. A következő okmányokat és bizonyítványokat kell csatolni:

1. Születési bizonyítvány.  
2. Iskolai bizonyítvány (legalább 4 elemi osztályról).

3. Erkölcsei bizonyítvány a városi tanácstól, falun az ottani hatóságtól.

4. Hatósági orvosi bizonyítvány.

5. Nyilatkozat a szülőktől, vagy férjes nőnél a férjtől, hogy beleegyeznek, hogy az illető a tanfolyamot végezze.

6. Ha az illető özvegy, vagy elvált, erről bizonyítvány szükséges.

7. Ha a növendék ingyenes helyre folyamodik, úgy nyilatkozatot is kell csatolnia arról, hogy kötelezi magát, hogy 5 évet állami szolgálatban fog tölteni és ellenkező esetben meg fogja téríteni az ellátás költségeit.

12. Október 1-én a folyamodóknak felvételi vizsgára kell jelentkezniük a kolozsvári Tud. Egyetem klinikáján minden külön értesítés bevárása nélkül. A vizsga magyar nyelven történik és azon az írás, olvasás és a történelem és földrajzból rövid kis kérdésekre kell felelni s általában az általános értelmiséget és komoly tanulási vágyat vizsgálják.

13. A felvett bábánövendékek ágyneműt hoznak magukkal és pedig: 2 drb alsólepedőt, 1 paplant, 1 párnát, 2 drb fehér köpenyt, 2 drb fehér fejkendőt.

14. A felvétel iránti kérelmet a felsorolt bizonyítványokkal a következő címre kell küldeni ajánlott levélben:

Facultatea de medicina  
clinica gynecologica si obstetrica  
CLUJ.

Bővebb felvilágosítást nyújt a központi titkárság, Str. Kogălniceanu 8. (Farkas-utca) és öv. Dr. Máthé Szabó Károlyné fővédnökű Fürdő-utca 6.

## HIREK.

— **Haláleset.** A városunkban is közismert csikszeredai református lelkész, Takács Károlyt szomorú gyászeset érte, legnagyobb fiát, Ferencet, ki szintén református lelkész volt, júl. 28-án eltemette. A temetési szertartást Paál Lajos kézdivásárhelyi és Kovács Pál gyergyószentmiklósi ref. lelkészek végezték nagy gyászközönség előtt. Ebben a szomorú próbatételben szinte részvétüket tolmácsoljuk a köztisztelőben álló papi családnak.

— **Nagy baleset Borszékfürdőn.** Borszékfürdő vigalmi bizottsága elhatározta, hogy fürdővendégei szórakoztatására f. hó 9-én este a „Remény“-szálló összes termeiben nagy bált rendez.

A bálon a zenét a Remény-szállodába leszerződött jazz-zenekar szolgáltatta, melynek minden tagja egyetemi hallgatókból áll, akik egy nyári kirándulás hozamából akarják tanulmányaikat tovább folytatni, s akik épen velük szerzett intelligenciájuknál fogva teljesítményükben csakis a legtökéletesebbet nyújthatják.

A minden tekintetben szépek és kellemesnek ígérkező estélyre felhívjuk közönségünk figyelmét.

Hir szerint a bált műkedvelői előadás fogja bevezetni, amelyen szerepelni fognak a fürdővendégek sorából is.

— **Budapesti turisták kirándulása a Gyilkostóhoz.** Lapunkban már közöltük, hogy aug. 1-8-ig budapesti turisták erdélyi kirándulást tesznek, amelynek során meglátogatják a Gyilkostót is. A Gyilkostóhoz aug. 7-én érkeznek s hozzájuk csatlakoznak a brassói magyar turistaegyesületből is többen.

— **Cséplőgépek és kismalmosok tulajdonosai nem fizetnek forgalmi adót.** A Magyar Párt csikmegyei elnöksége tudomására hozza a vármegye közönségének, hogy a pénzügyminiszterium a forgalmi adó ügyében újabban egy körrendeletet intézett az összes pénzügyigazgatóságokhoz, amelyben közli, hogy a cséplőgépeket teljesen felmenti a forgalmi adó fizetése

alól. Ugyancsak ez a rendelet véglegesen rendezte a kismalmosok súlyos helyzetét is, amennyiben kimondja, hogy a vám gyanánt a malmoknak adott gabona a jövőben nem esik forgalmi adó alá. A pénzügyminiszter ebben a rendeletben megismétli ama régi utasítást, mely szerint csak az az iparos részesülhet 75 százalékos forgalmi adó leszállításban, aki az új munkák elkészítése mellett javítással is foglalkozik.

— **A magyarországi Soli Deo Gloria egyesületének** 41 természetkedvelő tagja felkereste a Gyilkostó és a Békási-szoros grandiózus méretű vidékét. A kirándulók városunk protestáns lakóinak lesznek vendégei szombaton éjszaka.

— **Gazdák figyelmébe.** A szokatlan nyári hőség miatt fel kell hívunk gazdáink figyelmét a csépléseknél tanúsítandó fokozott óvatosságra és gondosságra, mert amiatt az alábbi körtefájai eset is igazolja, sokszor egy kis gondatlanság is képes számos gazdának egész egzisztenciáját, a betevő falatját tönkretenni.

A körtefájai tüzről alábbiakat írja tudósítónk:

Julius 29-én este tűzilárma verte fel Körtefája marostordamegyei község nyugalmát. A Pap Lajos ottani lakos szomszédságában aznap lefolyt cséplés alkalmával a Pap Lajos udvarára hányt szalma lobbant hirtelen lángra. A tűz áterjedt a közelben elhelyezett behordott, cséplésre váró gabonákra, takarmányra és gazdasági épületekre, úgy hogy egy negyedóra alatt már hét gazdának gazdasági épületei, felszerelése, ez évi összes termése, gabonája, szénája, egyik gazdának körülbelül 150 véka tavalyi csöves kukoricája állottak lángban. Szerencsére a néhány nap óta tartó szelet aznap teljes szélesend váltotta fel és így a gyorsan megjelent tűzoltóknak sikerült a tűz továbbterjedésének megakadályozása és elfojtása. A vész helyén elsőnek a szomszéd geryeszegi nagybirtokos, dr. gróf Teleki Domokos és fia, gróf Teleki Mihály jelentek meg tűzoltóikkal, majd a vajdaszentmihályi tűzoltók a fiatal Zichy gróffal, a sáromberkiek Teleki Ádám, Károly és József grófokkal, Petele község szervezett tűzoltósága, végül Marosvásárhely tűzoltósága 4500 liter köbtartalmu motoros fecskendőjével. Miután a kutakból a víz csakhamar kifogyott, a marosvásárhelyiek motoros fecskendője a Marosról hordta a vizet és zuditotta hatalmas erővel a lángokra. A tűzvészben Pap András, Pap Lajos, Gagy Józsefné, Szász Lukács, Kuresi Lajos, Virág Pap András, Szabó András és Szabó György kigazdáknap lakházaikon kívül, melyeket a tűzoltóságnak sikerült megmenteni, mindenük odaveszett. A kár félmillió lejnél több, mely részben biztosítás útján megtérül. Csak a gyorsan megjelent tűzoltók munkájának köszönhető, hogy a falu nagyrésze le nem égett. A nyomban bevezetett vizsgálat a tűz okát nem tudta kideríteni; valószínűleg egy könnyelműen elvetett és a szalmába került égő cigarettavég okozta a tüzet.

— **Gyárégés Gyergyószentmiklóson.** M. hó 30-án a délelőtti folyamán ismeretlen okokból tűz ütött ki a Weich-féle fűrésztelepen, mely teljesen elhamvasztotta a fűrészcarnokot, azonkívül az anyagraktárban is nagy kárt okozott. A megfeszített oltási munkálatoknak végre sikerült a gépházat a gépekkel együtt megmenteni.

A kár biztosítás folytán legnagyobb részben valószínűleg megtérül.

— **Villámcsapás.** A csütörtöki vihar alkalmával délután 3 órakor Ufaluban Dénes Péter istállója villámcsapás következtében kigyulladt. A vész színhelyén gyorsan megjelent derék ujfalvi tűzoltóknak sikerült a tüzet idejében lokalizálni és így csak a villámsújtott épület égett le. A kár 26.000 lej. Az épület biztosítva nem volt.

**Órát és ékszer  
javít**

szakszerűen és jutányos árban

**STEIN**

10 óras és ékszerész Járásbíróssággal szemben.

## Az Urania mozgó hirei.

F. hó 2-3-án, szombaton és vasárnap:

### Lángol az ég.

Nagyszabású fimdráma, látványos háborús epizódokkal, egy izgalmas viharban lezajlott lövészennel.

F. hó 6-7-én, szerdán és csütörtökön:

### Casanova örököse.

Szalon kalandor dráma a francia filmvilág előkelőségeinek főszereplésével: Maly Delschaft, Eliza la Porta, és André Lafayette.

F. hó 9-10-11-én, szombaton, vasárnap és hétfőn a mozgósínház nagy meglepetése az éneklő, hangos filmszenzáció:

### Trafalgári oroszán.

Corinne Griffith és Várkonyi Mihály együttesének világraszóló remekműve. E film egyetemes magában a néma filmek minden eddigi kiválóságát s a technika legújabb vívmányának, a hangos filmeknek meglepetését.

Táncszámok, énekbetétek teszik változatos Lady Hamilton és Lord Nelson szerelmi regényének izgalmas filmváltozatát.

Ez a film van hivatva, hogy a hangos filmről elterjedt előítéletes rossz véleményt megváltoztassa s az eddigiekből tudjuk, hogy ezen film megtekintése után a hangos filmek legádázabb ellenségei is behódoltak az ujkor legújabb vívmányának.

\* **Eladó** egy teljesen jókarban levő polturozott szobaberendezés és egy keveset használt nagy főzőkályha. Cím a kiadóban.

\* **Üzletátvétel.** Tisztelettel hozom a nagyérdemű közönség szíves tudomására, hogy Gyergyószentmiklóson, a Városház-utca 3. szám alatt Makra Károly nevén fennállott borbély és fodrászüzletet f. év augusztus 1-én átvettem.

Amidőn ezt elődöm igen tisztelt vendégeinek is külön tudomásul adom, kérem az ezen túl neven vezetett üzletet pártfogásukkal továbbra is támogatni szíveskedjenek.

Elvem, hogy igen tisztelt vendégeim bizalmát kifogástalan munkával és a lehető legszolidabb árakkal kiérdemeljem.

Szíves pártfogást kér szolgálatkész tisztelettel Gecző Kálmán, borbély és fodrászmester.

4-1

## GYILKOSTÓI KALAUZ

román, magyar és német nyelven  
kapható Sándorynál.

Legszebben **FEST,**  
legtartósabban **TISZTÍT**  
**GÁNGA ÁGOSTON**

marosvásárhelyi kelmefestő és  
**vegyTISZTÍTÓ GYÁRA.**  
Gyapot, gyapjufonál, posztó, vászon,  
gyapju és selyem szövetek

### SZINTARTÓ

festését felelősséggel végzi, férfi és női  
ruhákat művésziessé

**fest és vegyileg tisztít.**

Gyergyói képviselő és gyűjtő:  
Gyergyószentmiklós, Rákóczi-ut 3. sz.  
Adóhivatallal szemben.

Szállítás a gyárba minden vasárnap  
reggel.

**Gyári árak!**

**Postaköltség nincsen!**

## Üzleti könyvet

jó papíron, tartós  
**vászon kötésben**

csak a

**Sándory**

könyvkereskedésben kaphat